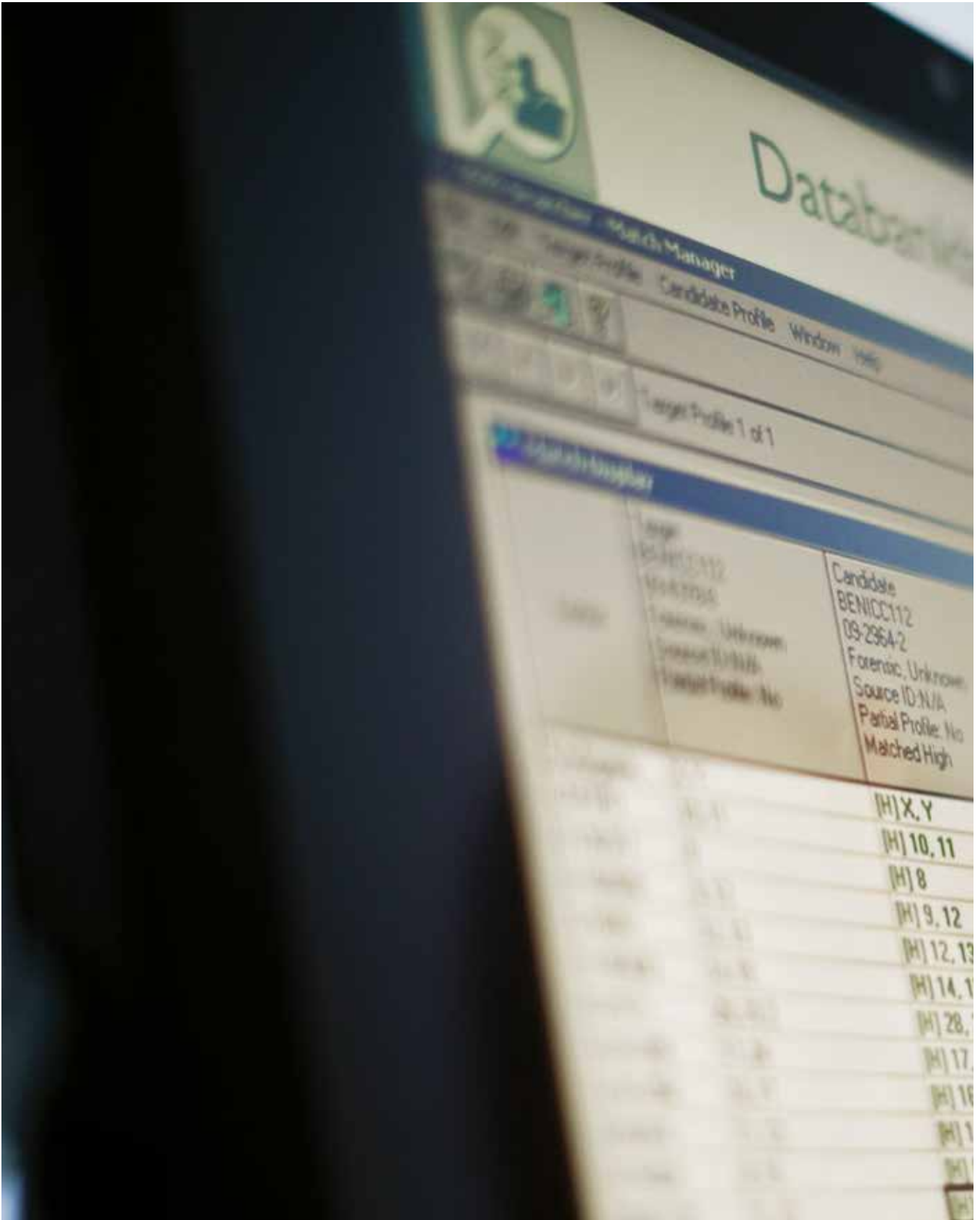

ACTIVITEITENVERSLAG 2014
NATIONALE DNA-DATABANKEN

INHOUD

4	Inleiding
5	Het wettelijk kader
5	De DNA-wet van 1999
6	De DNA-wet van 2011
9	Beheer van de DNA-Databanken
9	De DNA-analyselaboratoria
10	CODIS voor de opname en vergelijking van DNA-profielen
12	Het rapporteren van de resultaten – vóór 2014
12	Het rapporteren van de resultaten – sinds 2014
15	Resultaten
15	Evolutie van het aantal profielen in CODIS
17	Clusters
19	Resultaten van de activiteit (output)
23	De weg naar de internationale uitwisseling
23	Internationaal juridisch kader
24	Implementatie in België
25	De eerste resultaten van internationale vergelijkingen
27	Kwaliteit
29	Projecten
29	Netwerken van DNA-profielen
30	Contaminatie
30	COFF duplicate
32	OLD international
33	LEAN
35	PIES
37	Het team van de DNA-databanken
39	De toekomst en de doelstellingen voor 2015
39	Opleiding met betrekking tot de nieuwe DNA-wet en de DNA-Databanken
40	Praktische info
40	Referenties

Inleiding

DNA-analyse is een krachtig instrument dat gebruikt wordt in gerechtelijke onderzoeken. De nationale DNA-databanken dragen in belangrijke mate bij tot het leggen van verbanden tussen gerechtelijke dossiers van verschillende politiezones, van verschillende gerechtelijke arrondissementen of van verschillende landen.

De bedoeling van dit activiteitenverslag is om de lezer zowel het juridische kader te laten ontdekken waarbinnen de dienst “DNA Index System” (DIS) van het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC) de nationale DNA-databanken (DNA-DB) beheert, alsook de technische en organisatorische aspecten van een dergelijke databank (DB). Ook worden de lopende projecten en behaalde resultaten toegelicht.

Het jaar 2014 hield verschillende scharniermomenten in voor de DNA-DB. Zo trad de nieuwe DNA-wet in voege en werd er gestart met de internationale uitwisseling van DNA-gegevens.

Dit activiteitenverslag is het eerste document gegenereerd door de dienst DIS van het NICC bedoeld voor het grote publiek. Het is eveneens beschikbaar op de website <http://nicc.fgov.be/>.

Ik bedank alle leden van mijn team voor hun werk en voor het meeschrijven aan dit verslag.

Veel leesplezier

Vanessa Vanvooren

Beheerder van de nationale DNA-databanken
Dienst DNA Index System (DIS)
Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie

Het wettelijk kader

In dit hoofdstuk wordt het wettelijk kader toegelicht waarbinnen de DNA-DB evolueren, alsook de recente veranderingen die doorgevoerd werden als gevolg van de inwerking-treding van de nieuwe DNA-wet.

DE DNA-WET VAN 1999

In België werden gedurende een tiental jaar DNA-analyses in strafzaken verricht zonder enig wettelijk kader. Hieraan werd een einde gesteld door de wet van 22 maart 1999 betreffende de identificatie-procedure via DNA-analyse in strafzaken¹. Het duurde weliswaar nog tot 30 maart 2002 vooraleer deze wet in werking trad. Tot dan was het wachten op de publicatie van het Koninklijk Besluit van 4 februari 2002 ter uitvoering van deze wet.

Deze wet geldt ook als juridische basis voor de DNA-DB. Zij heeft geleid tot de oprichting van twee DNA-DB binnen het NICC: de DNA-DB “Criminalistiek” die de DNA-profielen van aangetroffen sporen van menselijk celmateriaal bevat (sporenprofielen) en de DNA-DB “Veroordeelden” waarin de DNA-profielen van afgenomen menselijk celmateriaal, afkomstig van personen die definitief zijn veroordeeld of geïnterneerd voor zware feiten zoals opgesomd in art.5 §1 van deze wet, worden opgeslagen (referentieprofielen).

Deze DB worden beheerd door de dienst DNA Index System (DIS) binnen de afdeling DNA-DB van het NICC.

Sinds de DNA-wet van 1999 mogen DNA-analyses in strafzaken enkel uitgevoerd worden door de door de Koning erkende-laboratoria² en dit in opdracht van een Procureur des Konings of een Onderzoeksrechter. Deze moeten eveneens de opdracht geven aan de DNA-analysedeskundigen om de opgestelde DNA-profielen over te maken aan de DNA-DB. Bovendien moeten zij ook de DNA-data-bankdeskundigen vorderen voor de bewaring in en de vergelijking van deze overgemaakte profielen met de DNA-DB.

Verder bepaalt de DNA-wet van 1999 dat de DNA-analyses enkel mogen uitgevoerd worden op niet-coderende DNA-segmenten.

Tevens werd beslist dat de DNA-DB volledig anoniem zijn en dat enkel het openbaar ministerie en onderzoeksrechters kennis kunnen nemen van de identiteit van de persoon. Via het gebruik van DNA-codes kan het referentieprofiel verbonden worden met de naam van de betrokken persoon. De toekenning van een DNA-code is niet nationaal geregeld en gebeurt per parket, zonder enige centralisatie. Er is ook geen uniformiteit qua nomenclatuur.

¹ Belgisch Staatsblad van 20 mei 1999, err. 24 juni 1999

² Koninklijk Besluit van 28 mei 2004 tot erkenning van de laboratoria voor DNA-onderzoek in strafzaken en Koninklijk Besluit van 8 december 2004 tot wijziging van het KB van 28 mei 2004

De wet voorziet geen DNA-DB “Verdachten”. Er is enkel sprake van een eenmalige vergelijking indien er een positief verband kan aangetoond worden tussen het referentieprofiel en een sporenprofiel uit dezelfde zaak als waarin de persoon in kwestie verdacht is. De bevoegdheid van een Onderzoeksrechter is in dergelijke gevallen echter niet duidelijk.

DE DNA-WET VAN 2011

Al snel bleek dat de DNA-wet van 1999 voor verbetering vatbaar was. Er was de zware administratieve procedure op basis van vorderingen, maar ook onheldere procedures omtrent de behandeling van DNA-profielen afkomstig van verdachten en de noodzaak tot het uitbreiden van de lijst van misdrijven met betrekking tot de veroordeelden. Ook was er een aanpassing van de nationale wetgeving nodig aan het Verdrag van Prüm, inmiddels reeds geïntegreerd in het rechtskader van de Europese Unie. Dit alles had ook tot gevolg dat de DNA-DB niet optimaal gebruikt werden.

De wet van 7 november 2011³ houdende wijziging van het Wetboek van straffordering en van de wet van 22 maart 1999 betreffende de identificatieprocedure via DNA-onderzoek in strafzaken bracht hierin verandering.

Sinds 1 januari 2014, de dag waarop via het Koninklijk Besluit van 17 juli 2013⁴ deze nieuwe DNA-wet van kracht werd, gebeurt de overdracht van de DNA-profielen door de DNA-analyselaboratoria automatisch krachtens de wet, behoudens andersluidende opdracht van de magistraat.

De vordering voor opname en vergelijking van de DNA-profielen valt weg. Al de overgemaakte DNA-profielen worden ambtshalve vergeleken en onder bepaalde voorwaarden bewaard.

De referentieprofielen van verdachten worden volgens de nieuwe DNA-wet altijd eenmalig vergeleken met de DNA-DB en worden opgeslagen in de DNA-DB “Criminalistiek” indien een overeenkomst gevonden wordt binnen het dossier door het DNA-analyselaboratorium of met de profielen opgeslagen in de DNA-DB tijdens de eenmalige vergelijking.

De afname van een staal voor DNA-analyse bij verdachten is niet langer gekoppeld aan de voorwaarde dat er voorafgaandelijk een spoor van menselijke cellen is aangetroffen. Aanwijzingen van schuld bij het plegen van de feiten (of van gelijkaardige feiten indien de zaak behandeld wordt door de Procureur des Konings) volstaan.

De lijst van misdrijven met betrekking tot opname in de DNA-DB “Veroordeelden” werd ruim uitgebreid en ook veroordelingen voor poging tot het plegen van een van deze misdrijven en veroordelingen tot een werkstraf komen in aanmerking voor opname.

Het wettelijk kader

Zoals voorzien in de nieuwe DNA-wet, werd een nationale cel opgericht. Haar voornaamste taak bestaat erin om verdachten en veroordeelden een unieke DNA-code toe te kennen en zo dubbele staalnames bij eenzelfde persoon te vermijden. Bij elke rechtbank van eerste aanleg is er een lokale DNA-cel met een referentiemagistraat en administratief personeel.

De uitwisseling van DNA-gegevens met de buitenlandse DNA-DB liet echter op zich wachten, namelijk tot 29 juli 2014. De publicatie van het Koninklijk Besluit van 3 juli 2014 bepaalt de datum waarop art. 20 van de DNA-wet van 2011, dat betrekking heeft op de internationale uitwisseling van DNA-gegevens, in werking treedt³. Sinds 29 juli 2014 worden alle profielen die opgeslagen zijn in de DNA-DB niet alleen vergeleken met de nieuw toegevoegde profielen op nationaal niveau, maar ook met de buitenlandse DNA-DB volgens de Europese Raadsbesluiten 2008/615/JBZ en 2008/616/JBZ van 23 juni 2008.

De DNA-DB “Vermiste Personen”: De wet van 21 december 2013 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering en van de wet van 22 maart 1999 betreffende de identificatieprocedure via DNA-onderzoek in strafzaken, met het oog op de oprichting van een DNA-DB “Vermiste Personen”, laat toe om vanaf 1 juli 2017 van start te gaan met de DNA-DB “Vermiste Personen”. Deze zal zowel sporenprofielen opgesteld vanaf aangetroffen sporen van vermiste personen of van ongeïdentificeerde stoffelijke resten bevatten als referentieprofielen van bloedverwanten van vermiste personen. De systematische vergelijking van deze opgeslagen profielen met de nationale en de buitenlandse DNA-DB, zal enkel mogen gebeuren om onbekende overledenen direct of indirect te identificeren of om de opsporing van vermiste personen te vergemakkelijken.

³ Belgisch Staatsblad van 30 november 2011

⁴ Belgisch Staatsblad van 12 augustus 2013

⁵ Belgisch Staatsblad van 29 juli 2014

Beheer van de DNA-DB

In dit hoofdstuk stellen we u de werking voor van de DNA-DB voor wat betreft de overdracht van de door de erkende DNA-analyselaboratoria opgestelde DNA-profielen, de informatica-verwerking, het werk van de vergelijkingen van deze profielen en alsook de wijze van rapportering van de resultaten aan de magistraten.

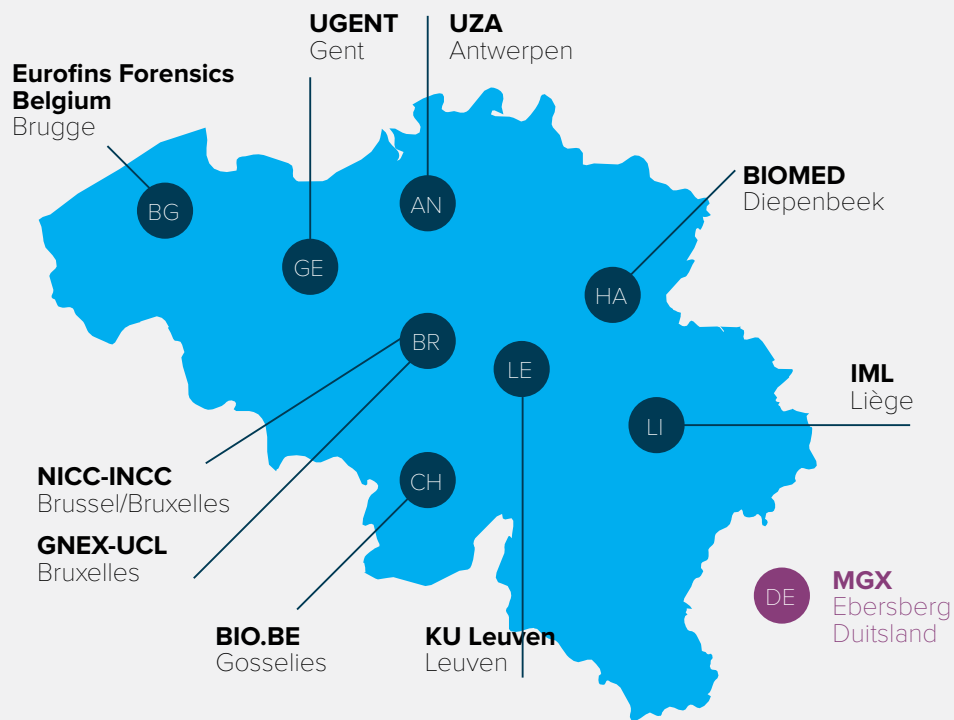
Een dossier DIS is in principe een gerechtelijk dossier. In de praktijk betekent dit een dossier per notitienummer en/of dossiernummer (of uitvoeringsnummer in het geval van een veroordeling bij een Hof van Beroep).

DE DNA-ANALYSELABORATORIA

Negen Belgische DNA-analyselaboratoria en één Duits DNA-analyselaboratorium zijn erkend en voeden de DNA-DB met DNA-profielen van aangetroffen sporen en referentieprofielen afgenomen van verdachten (beide opgeslagen in de DNA-DB “Criminalistiek”) en referentieprofielen afgenomen van veroordeelden (opgeslagen in de DNA-DB “Veroordeelden”): Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC), Forensische Geneeskunde - UZ Leuven (KU Leuven), Unité d’Expertise Génétique (GNEX-UCL), Laboratorium voor Farmaceutische Biotechnologie - Universiteit Gent (UGent), Centre Wallon d’Identification - Institut de Médecine Légale de l’Université de Liège (IML), Eurofins Forensics Belgium, Centre Wallon d’Identification (Bio.be), Forensisch DNA-laboratorium - Universiteit Hasselt (BIOMED), Forensisch DNA-laboratorium voor Gerechtelijke Geneeskunde - Universitair Ziekenhuis Antwerpen (UZA) en Eurofins Medigenomix Forensik GmbH (MGX - Duitsland) dat in 2014 voor een periode van 2 jaar aangeduid werd voor de analyse van alle veroordeeldenprofielen van België.

Deze tien DNA-analyselaboratoria kiezen zelf welke kits ze gebruiken voor de DNA-analyses waardoor de DNA-profielen die door deze verschillende DNA-analyselaboratoria zijn opgesteld niet noodzakelijk dezelfde genetische merkers bevatten. De enige factor die deze profielen gemeenschappelijk hebben is de analyse van de 12 genetische merkers (of loci) van de European Set of Standards (ESS) ⁶.

⁶ De ESS (of European Set of Standards) bestaat uit de genetische merkers D3S1358, vWA, FGA, TH01, D8S1179, D21S11 en D18S51 (oude ESS-loci) en D1S1656, D2S441, D10S1248, D12S391 en D22S1045 (nieuwe ESS-loci).

Figuur 1 Geografische ligging van de erkende DNA-analyselaboratoria

CODIS VOOR DE OPNAME EN VERGELIJKING VAN DNA-PROFIELEN

Deze software wordt gratis ter beschikking gesteld door de Amerikaanse FBI en wordt buiten Amerika ook door veel andere Europese en niet-Europese landen gebruikt voor het beheer van DNA-DB. Verbeteringen van het programma worden regelmatig gratis geleverd door de FBI. België maakt gebruik van CODIS sinds 1999.

Opname – kwaliteitscriteria

De DNA-profielen die in de DNA-DB “Criminalistiek” en “Veroordeelden” worden opgeslagen mogen uitsluitend bekomen worden via PCR-analyse van microsattelietsequenties gelegen in niet-coderende DNA-regio’s, met uitzondering van een DNA-fragment dat codeert voor de geslachtsmerker amelogenine. De analyse van de 12 ESS-loci en amelogenine vormt het referentiekader van de DNA-DB. De DNA-DB aanvaarden alle geanalyseerde loci die terug te vinden zijn op de website van het Amerikaanse “National Institute of Standards and Technology” (NIST)⁷. In het algemeen geldt dat

⁷ <http://www.cstl.nist.gov/biotech/strbase/>

Beheer van de DNA-DB

alleen zuivere profielen (afkomstig van één enkele persoon) en mengprofielen (afkomstig van maximum twee personen) worden opgeslagen. Resultaten bekomen via analyse van het mitochondriaal DNA en van chromosoom Y worden niet behandeld.

Om opgeslagen te kunnen worden moeten de DNA-profielen voldoen aan kwaliteitscriteria die de DNA-databankbeheerder vastlegde om de kans op een toevallige overeenkomst zoveel mogelijk te vermijden. Deze criteria zijn bekend bij de verschillende DNA-analyselaboratoria. Referentieprofielen van verdachten en veroordeelden moeten zuiver zijn (afkomstig van één persoon) en volledig voor alle geanalyseerde merkers, zuivere sporenprofielen moeten resultaten hebben voor minstens 5 van de 7 oude ESS-loci of voor 10 merkers in totaal en mengprofielen moeten resultaten hebben voor 7 van de 7 oude ESS-loci of voor 10 merkers in totaal. Uitzonderlijk wordt ook een minder volledig profiel toegestaan op speciaal verzoek van de DNA-analysesdeskundige (in het geval van een zeldzaam allel, zeer lage frequentie, ...). Daarnaast heeft de DNA-databankbeheerder steeds de mogelijkheid om een profiel uit te sluiten als het teveel kandidaat overeenkomsten genereert en de "Random Match Probability" (RMP) te hoog is.

Vergelijking

De nieuw opgeslagen DNA-profielen worden automatisch vergeleken met de reeds eerder opgeslagen DNA-profielen. CODIS toont mogelijke overeenkomsten in volgende mogelijke gevallen:

- een zuiver profiel dat identiek is aan een ander zuiver profiel op basis van de gemeenschappelijke genetische merkers (configuratieparameter: minimum 5 gemeenschappelijke genetische merkers zonder amelogenine – HIGH 5);
- een zuiver profiel waarvan al de allelen in een mengprofiel teruggevonden worden, of, meer algemeen, wanneer voor elke gemeenschappelijke merker alle allelen voor een bepaalde genetische merker van het ene profiel terug te vinden zijn in het andere profiel of vice versa (configuratieparameter: minimum 8 gemeenschappelijke genetische merkers zonder amelogenine – MODERATE 8);
- een zuiver profiel dat identiek is aan een ander zuiver profiel op basis van de gemeenschappelijke genetische merkers doch waarbij er voor 1 locus een discordantie gevonden werd (configuratieparameter: minimum 6 gemeenschappelijke genetische merkers zonder amelogenine en een mismatch voor 1 locus – HIGH 6 + 1 MISMATCH), om mogelijke transcriptiefouten in profielen op te sporen.

De voorgestelde overeenkomsten worden manueel geëvalueerd door de beheerder van de DNA-DB of door een van zijn gemachtigden. De DNA-DB rapporteren enkel overeenkomsten die gevonden worden tussen verschillende gerechtelijke dossiers. Overeenkomsten binnen eenzelfde gerechtelijk dossier worden behandeld door de DNA-analyselaboratoria die de profielen hebben opgesteld. Overeenkomsten tussen mengprofielen worden in het algemeen niet in beschouwing genomen. Een voorstel dat als niet voldoende significant beschouwd wordt, wordt als een "negatief resultaat" behandeld, dit om het risico te vermijden dat onze bevindingen een onderzoek in een verkeerde richting zouden sturen.

HET RAPPORTEREN VAN DE RESULTATEN – VÓÓR 2014

Tot 2005 werden er deskundigenrapporten (type T.02) opgesteld voor alle dossiers waarvoor er een vordering en een erbij horende gegevensoverdracht was, onafgezien of het resultaat van de vergelijking van de DNA-profielen uit dat dossier met de DNA-DB positief of negatief was. Er moest immers op elke vordering geantwoord worden, ook als het DNA-laboratorium liet weten dat er geen bruikbare DNA-profielen konden bekomen worden en dat dit vermeld stond in het deskundigenrapport van de DNA-analysesdeskundige (type brief T.05). In het geval dat er een overeenkomst gevonden werd maar dat de dienst DIS geen vordering gekregen had van een magistraat, moest er eerst een vordering aangevraagd worden vooraleer de resultaten officieel konden gerapporteerd worden (type brief T.06). Bij een tweede of latere overeenkomst werd er per dossier een type brief (T.09) opgesteld met de informatie over de bijkomende overeenkomst. Overeenkomsten voor veroordeeldendossiers werden gerapporteerd in type brief T.12.

Vanaf 2005 werden geen deskundigenrapporten meer opgesteld in het geval dat er geen significante overeenkomst gevonden werd. Er werd hiervoor een eenvoudigere brief opgesteld (type T.13).

HET RAPPORTEREN VAN DE RESULTATEN – SINDS 2014

De inwerkingtreding van de DNA-wet van 2011 heeft de werking en het rapporteren van de resultaten van de DNA-DB grondig veranderd :

- De DNA-profielen opgesteld door de DNA-laboratoria worden automatisch overgemaakt aan de DNA-DB.
- Er is geen vordering meer nodig voor de opname en vergelijking op het niveau van de DNA-DB. De dienst DIS heeft een algemene opdracht voor de opname en/of vergelijking van DNA-profielen. Bijgevolg zijn er geen facturen meer.
- De antwoordtermijn is 15 kalenderdagen na het ontvangen van de profielen van de DNA-laboratoria.

Beheer van de DNA-DB

In de praktijk...

Als een van de 10 erkende DNA-laboratoria een profiel overmaakt aan de DNA-DB, dan wordt het automatisch vergeleken met de DNA-profielen die er al zijn in opgeslagen.

Er kunnen zich twee situaties voordoen :

- CODIS vond geen enkele significante overeenkomst. In dit geval worden de resultaten gerapporteerd in de vorm van een eenvoudige kennisgeving.
- CODIS vond een of meerdere overeenkomsten tussen gerechtelijke dossiers die door de beheerder van de DNA-DB of door een van zijn gemachtigden als significant beschouwd werd(en). De resultaten worden gerapporteerd in de vorm van een omstandige kennisgeving. Er worden twee verschillende type brieven verstuurd, naargelang het een eerste overeenkomst voor een profiel betreft of een bijkomende overeenkomst voor datzelfde profiel.

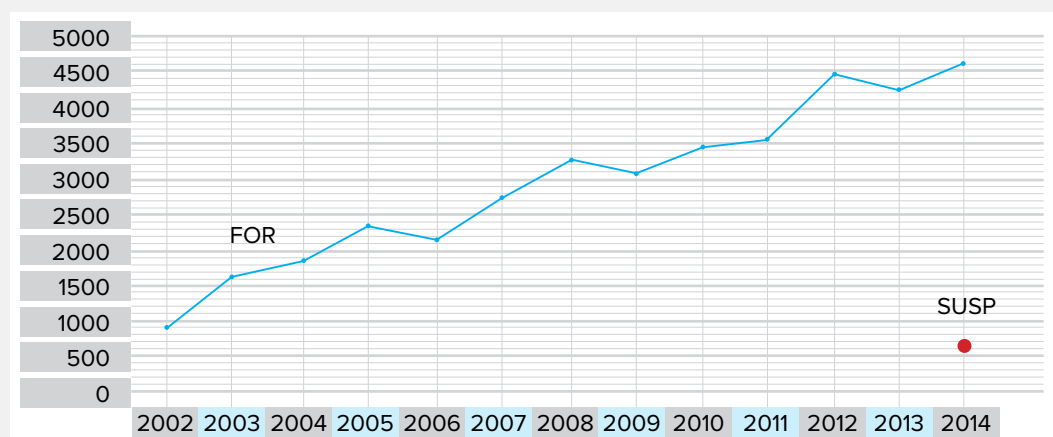
Resultaten

EVOLUTIE VAN HET AANTAL PROFIELEN IN CODIS

De DNA-DB “Criminalistiek” bevat op 31 december 2014 39808 profielen. Daarvan zijn 39172 sporenprofielen en zijn 636 verdachtenprofielen (opname vanaf 1 januari 2014).

Onderstaande grafiek toont de evolutie van het aantal sporenprofielen (FOR) die per jaar opgeslagen werden. Vanaf 1 januari 2014 zijn er naast sporenprofielen ook verdachtenprofielen (SUSP) bij gekomen. In het algemeen gaat de evolutie van het aantal profielen in stijgende lijn.

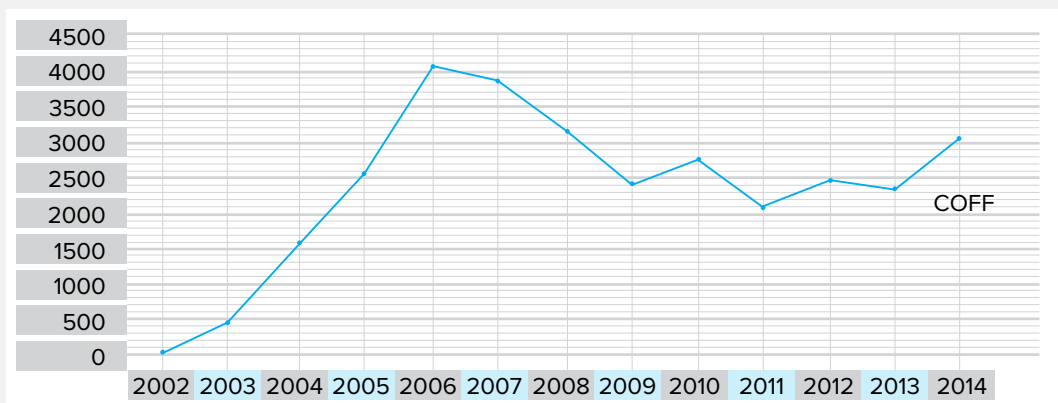
Vanaf 2008 wordt de waarde van 3000 profielen systematisch bereikt om in 2012 een maximum te bereiken van meer dan 4000 profielen. De groei is hoofdzakelijk te wijten aan een toenemend aantal zuivere profielen aangezien het aantal mengprofielen jaarlijks rond de 1000 profielen ligt.

Figuur 2 : Aantal sporenprofielen opgeslagen per jaar, met voor 2014 een aparte vermelding van aantal verdachtenprofielen.

De DNA-DB “Veroordeelden” bevat op 31 december 2014 30702 profielen.

Figuur 3 toont de evolutie van het aantal veroordeeldenprofielen (COFF) dat op jaarbasis opgeslagen werd. Er is een spectaculaire groei waar te nemen tussen 2002 en 2006 waarbij een maximum bereikt wordt van 4000 profielen in 2006 om zich nadien te stabiliseren tot een 2500-tal profielen per jaar. In 2014 werden ongeveer 3000 profielen opgeslagen, wat niet overeenkomt met de voorspellingen van de nieuwe wetgeving aangezien de lijst met misdrijven waarvoor een opname voorzien is, uitgebreid werd. Een verklaring hiervoor kan gevonden worden in het feit dat het informaticaprogramma van de FOD Justitie, dat moet toelaten om de lijsten te verkrijgen van personen die in aanmerking komen voor opname in de DNA-DB “Veroordeelden”, nog niet operationeel is.

Figuur 3 : Aantal veroordeeldenprofielen opgeslagen per jaar.

Jaar	Sporen	Personen	Veroordeelden	Verdachten	Totaal
2002	918	4	4	-	922
2003	1626	446	446	-	2072
2004	1835	1553	1553	-	3388
2005	2354	2535	2535	-	4889
2006	2193	4034	4034	-	6227
2007	2726	3872	3872	-	6598
2008	3262	3154	3154	-	6416
2009	3099	2407	2407	-	5506
2010	3461	2771	2771	-	6232
2011	3523	2087	2087	-	5610
2012	4464	2472	2472	-	6936
2013	4245	2377	2377	-	6622
2014	4614	3650	3014	636	8264

Tabel 1 : Groei van de DNA-DB sinds 2002.

Enige verduidelijking is nodig omdat profielen die op een bepaald moment opgeslagen zijn, later kunnen gewist worden (op vraag van de magistraat, indien ze niet beantwoorden aan de goedkeuringscriteria voor opname in de DNA-DB, of na een termijn van 30 jaar). Sinds 2005 wordt het aantal gewiste sporenprofielen per jaar geschat op 100 tot 300 profielen. Deze verwijdering gebeurt zelden op vraag van de magistraat maar eerder op initiatief van de beheerder van de DNA-DB. Dit is het geval voor identieke sporenprofielen opgesteld in het kader van eenzelfde gerechtelijk dossier (en waarvan er slechts één weerhouden wordt), voor oudere profielen die niet meer beantwoorden aan de latere goedkeuringscriteria en voor sporenprofielen die overeenstemmen met een referentieprofiel van een persoon die veroordeeld werd in het kader van hetzelfde gerechtelijke dossier.

Referentieprofielen van verdachten en veroordeelden worden vanaf de toepassing van de nieuwe

Resultaten

DNA-wet op 1 januari 2014 en de oprichting van de nationale cel gerecupereerd voor meermaals gebruik (voor (her)opname in de DNA-DB “Veroordeelden” of vergelijking ervan als verdachtenprofiel met sporenprofielen uit een ander gerechtelijk dossier). Sinds deze datum begint bovendien voor veroordeeldenprofielen de opnametermijn van 30 jaar opname opnieuw te lopen indien de persoon veroordeeld wordt voor nieuwe feiten die ook in aanmerking komen voor opname in de DNA-DB “Veroordeelden”. In al deze gevallen zullen de referentieprofielen verscheidene malen voorkomen in verschillende dossiers.

CLUSTERS

De nieuwe, door de DNA-laboratoria overgemaakte DNA-profielen worden dagelijks vergeleken met DNA-profielen die al eerder in de DNA-DB zijn opgeslagen. Het doel van deze vergelijkingen is om personen die rechtstreeks of onrechtstreeks bij een misdrijf betrokken zijn te identificeren, om de veronderstelde betrokkenheid van personen bij een misdrijf te bevestigen of uit te sluiten, en om verbanden te leggen tussen gerechtelijke dossiers.

Een overeenkomst die als positief wordt geëvalueerd, houdt in dat de DNA-profielen een voldoende aantal identieke allelen bezitten voor de gemeenschappelijke genetische merkers. In het geval van overeenkomsten tussen zuivere profielen en mengprofielen wil dit zeggen dat de zuivere profielen terug te vinden zijn in de mengprofielen. Wanneer op één plaats delict het DNA-profiel van meerdere personen gevonden wordt (mengprofiel), is de kans groot dat die personen het delict samen hebben gepleegd.

Aard van het nieuw opgeslagen DNA-profiel	Aard van het al eerder opgeslagen DNA-profiel	Betekenis van de overeenkomst
Spoor	Spoor	Een nog onbekende persoon heeft op 2 verschillende plaatsen voor een verschillend delict een spoor achtergelaten.
Spoor	Persoon	Op de plaats delict is een spoor achtergelaten door een persoon die al eerder verdacht of veroordeeld werd.
Persoon	Spoor	Voor een eerder gepleegd feit is er nu een link gevonden met een persoon.
Persoon	Persoon	Van deze persoon werd meermaals een staal afgenomen (bv. alias) of deze persoon heeft een eenige tweelingbroer/zus.

Tabel 2: [Overzicht van de mogelijke overeenkomsten.](#)

In het geval van een overeenkomst wordt er een cluster opgesteld die de informatie groepeerd van de DNA-profielen, de DNA-analyselaboratoria en de magistraten. Het gevonden resultaat ondersteunt de hypothese dat eenzelfde persoon aan de oorsprong ligt van alle stalen opgenomen in de cluster eerder dan de hypothese dat verschillende niet-verwante personen, willekeurig genomen uit dezelfde

populatie, aan de oorsprong liggen van deze stalen.

Drie types van clusters kunnen opgesteld worden:

- cluster spoor-spoor: bevat enkel sporenprofielen
- cluster spoor-verdachte: bevat minstens een sporenprofiel en een verdachtenprofiel (maar geen veroordeeldenprofiel)
- cluster spoor-veroordeelde: bevat minstens een sporenprofiel en een veroordeeldenprofiel

Op 31 december 2014 zijn er in totaal 36% van de clusters van het type spoor-spoor, 11% van het type spoor-verdachte en 53% van het type spoor-veroordeelde. Dit betekent dat 64% van de clusters toelaat om een persoon te identificeren. Een belangrijke kanttekening hierbij is dat een cluster kan starten als een overeenkomst tussen enkel sporenprofielen maar na verloop van tijd van type kan veranderen als er een verdachten- en/of veroordeeldenprofiel aan toegevoegd wordt.

Onderstaande tabel toont de evolutie van het jaarlijkse gecumuleerde aantal clusters per type overeenkomst. De aantallen in functie van de tijd geven een stijgende evolutie weer, gaande van een honderdtal nieuwe clusters tussen 2003 en 2004 tot meer dan duizend tussen 2013 en 2014. In 2014 bevatten deze cijfers resultaten die op nationaal én op internationaal (enkel met Nederland) niveau werden overgemaakt.

Deze evolutie toont aan dat hoe meer profielen er in de DNA-DB opgeslagen worden, hoe meer resultaten ervoor gevonden worden.

In het algemeen kan gesteld worden dat 15% van de profielen die opgeslagen wordt in de DNA-DB kan gelinkt worden aan een profiel uit een andere zaak (ofwel 1 op 6 zaken die kan gelinkt worden aan een andere zaak). De beheerder van de DNA-DB kan niet nagaan in welke mate de overeenkomsten bijdragen aan het onderzoek. De resultaten dienen bovendien ook steeds geplaatst te worden in de algemene context van de feiten en in het kader van de resultaten gerapporteerd door het/de DNA-laboratorium(a).

Jaar	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Spoor-Spoor	NB*	82	129	217	255	323	492	623	777	895	1073	1292	1804
Spoor-Verdachte	NB*	29	62	115	137	171	202	234	279	285	329	367	540
Spoor-Veroordeelde	NB*	0	15	48	226	446	663	919	1271	1601	1913	2237	2645
TOTAAL	NB*	111	206	380	618	940	1357	1776	2327	2781	3315	3896	4989

Tabel 3: Jaarlijkse gecumuleerde aantal clusters per type overeenkomst.

* Niet beschikbaar

Resultaten

Het aantal clusters is geen barometer van het aantal profielen dat zich in een cluster bevindt. Tabel 4 toont de frequentie van de clusters in functie van hun grootte. De meerderheid (62%) van de clusters bevat slechts 2 profielen, de grootste cluster bevat 66 profielen.

Grootte	2	3	4	5	6	7	Meer dan 7	TOTAAL
Frequentie	3103	977	434	193	105	59	118	4989

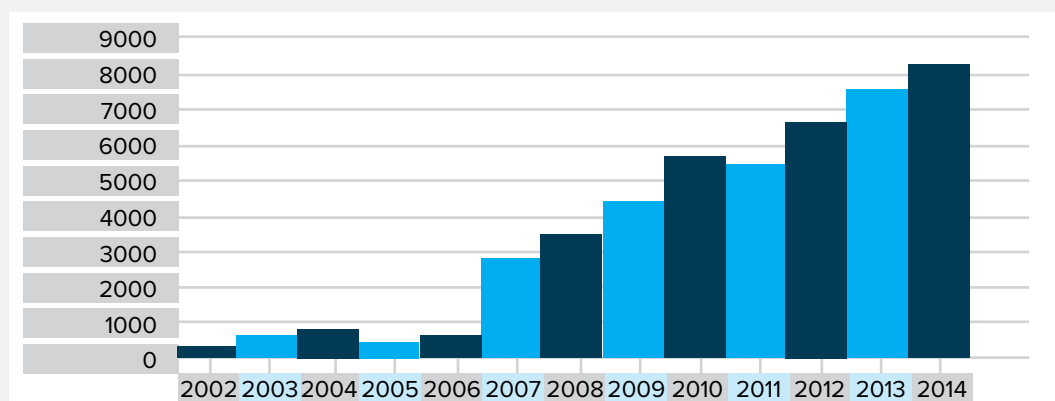
Tabel 4 : Frequentie van de clusters ifv hun grootte.

* Nota : de grootte van een cluster is het aantal profielen waaruit die bestaat.

RESULTATEN VAN DE ACTIVITEIT (OUTPUT)

Om een beeld te geven van de activiteit van de DNA-DB hebben we de opgestelde brieven onderverdeeld in 3 categoriën :

- De brieven die de magistraten informeren over een positief resultaat (Type T.02, T.09, T.12, OK, OKL). Er werd een overeenkomst gedetecteerd met tenminste een ander dossier.
- De brieven die de magistraten informeren over een negatief resultaat (Type T.13, EK). Er werd minstens een DNA-profiel opgeslagen in de DNA-databank en er werd op dat moment geen enkele significante overeenkomst gevonden.
- De andere brieven (Type T.05, T.06, T.16, faxen, algemene brieven, ...)

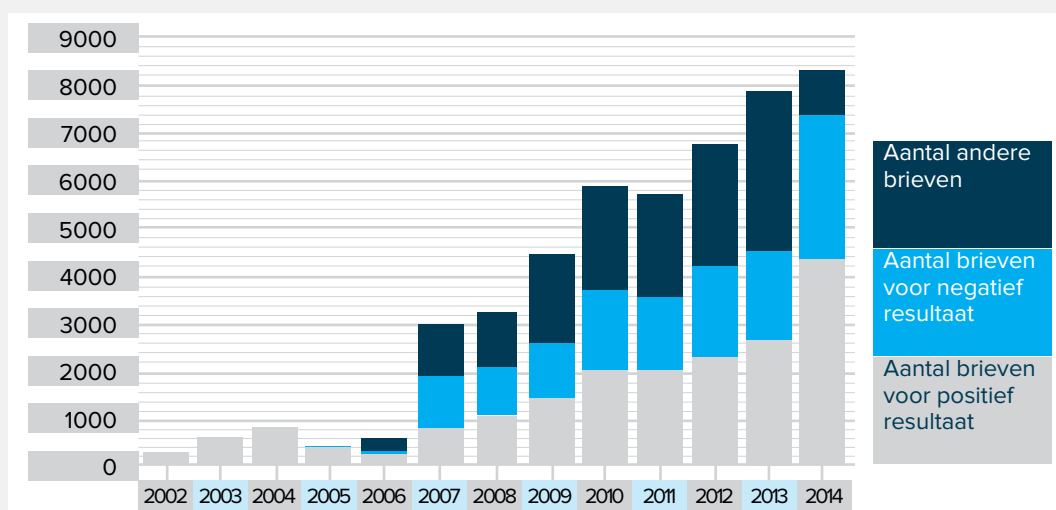

Figuur 4: Evolutie van het totaal aantal brieven per jaar.

Jaar	Aantal brieven voor positief resultaat	Aantal brieven voor negatief resultaat	Aantal andere brieven	TOTAAL per jaar
2002	287	0	0	287 *
2003	628	0	0	628 *
2004	803	0	1	804 *
2005	419	4	1	424 *
2006	262	70	321	653
2007	823	1167	1069	3059
2008	1306	1306	1114	3726
2009	1514	1115	1860	4489
2010	2054	1639	2102	5795
2011	2022	1506	2073	5601
2012	2354	1925	2512	6791
2013	2657	1825	3351	7833
2014	4356	2972	971	8299

Tabel 5: De tabel toont de onderverdeling van het aantal brieven per jaar voor wat betreft een positief en een negatief resultaat, en voor de overige brieven.

* Nota : De gegevens zijn genomen uit de administratieve DB. De gegevens voor de briefwisseling van 2002 tot 2006 zijn een onderschatting van de reële cijfers bij gebrek aan documentatie (het informatiesysteem was gedurende deze periode onderhevig aan wijzigingen).

Figuur 5: De grafiek toont de onderverdeling van het aantal brieven per jaar voor wat betreft een positief en een negatief resultaat, en voor de overige brieven.

Resultaten

Zowel de grafiek als de tabel tonen aan dat er in 2014 een stijging is van het totale aantal brieven.

Dit is voornamelijk te wijten aan het aantal brieven voor een positief resultaat (en in mindere mate voor een negatief resultaat). Dit kan verklaard worden door de start van de internationale gegevensuitwisseling met Nederland maar ook door het feit dat, hoe meer de DNA-DB gevoed worden, des te meer ze toelaten om dossiers onderling aan elkaar te linken. Ook werd de overdracht van resultaten vereenvoudigd door de nieuwe wetgeving. Bovendien werden er in 2013 3 extra deskundigen in dienst genomen die in 2014 optimaal mee konden helpen aan het bijwerken van de achterstand.

Anderzijds daalt het aantal andere brieven spectaculair in 2014. Dit is voornamelijk omwille van het feit dat er geen brief meer moet opgesteld worden in het geval dat het DNA-laboratorium geen bruikbaar DNA-profiel kon bekomen (type T.05) en in het geval van een overeenkomst in een dossier waarvoor er geen vordering was voor officiële rapportering van de resultaten (type T.06). Ook is er met de oprichting van de nationale cel en het nationale beheer van DNA-codenummers van personen waarvoor een DNA-staal is afgenomen, minder kans dat er een dubbele staalname plaatsvindt voor eenzelfde persoon. Bijgevolg werden er quasi geen T.16 type brieven meer verstuurd.

De weg naar de internationale uitwisseling

INTERNATIONAAL JURIDISCH KADER

In 2005 ondertekenden 7 Europese landen, waaronder België, het Verdrag van Prüm. Dit Verdrag is erop gericht terrorisme, grensoverschrijdende criminaliteit en illegale migratie op een doeltreffende manier te bestrijden door de automatische uitwisseling van DNA-profielen, digitale vingerafdrukken en gegevens uit kentekenregisters.

In 2008 werd het Verdrag van Prüm door middel van de EU-raadsbesluiten 2008/615/JBZ en 2008/616/JBZ opgenomen in de Europese wetgeving. Deze wet houdt in dat alle leden van de EU operationeel moesten zijn voor het uitwisselen van DNA-, kentekenregistratie-, en vingerafdrukgegevens op 26 augustus 2011. Liechtenstein, Zwitserland, Noorwegen en IJsland, die geen lid zijn van de EU, hebben de toestemming gekregen om ook deel te nemen aan de automatische gegevensuitwisseling volgens Prüm.

In de EU-raadsbesluiten worden verschillende stappen en controles vastgelegd die door elke lidstaat moeten gevolgd worden vooraleer de Europese Raad deze lidstaat toelaat te starten met de Prüm-uitwisseling. Zo moet elke lidstaat voldoen aan een aantal technische en veiligheidscriteria en moeten er testen uitgevoerd worden met andere Europese lidstaten om na te gaan of aan deze criteria wordt voldaan. Ook dient elke lidstaat die wenst toe te treden tot Prüm geëvalueerd te worden door een team van internationale experts die de technische en juridische aspecten verifiëren. Pas nadat deze stappen zijn doorlopen en de controles zijn gebeurd, zal de Europese Raad toelaten dat de lidstaat Prüm-operationeel wordt.

De Belgische DNA-wet van 22 maart 1999 voorzag niet in de internationale uitwisseling van DNA-gegevens. Het was wachten op de nieuwe DNA-wet van 7 november 2011 om te kunnen starten met deze uitwisseling.

In maart 2013 werden, in het kader van het PIES project, drie wetenschappelijke medewerkers aangevraagd door het NICC om het team te versterken ter voorbereiding en behandeling van de internationale overeenkomsten.

Tussen september 2013 en april 2014 voerden we testen uit met betrekking tot de uitwisseling van DNA-gegevens met Luxemburg, Frankrijk, Nederland en Duitsland. In december 2013 voerde het NFI (Nederlands Forensisch Instituut - Nederland) de evaluatie uit van de Prüm-uitwisseling in België en op 28 juni 2014 publiceerde de Europese Raad haar goedkeuring om België te laten starten met de uitwisseling van DNA-gegevens.

Op 29 juli 2014 werd België Prüm-operationeel na de publicatie van het Koninklijk Besluit van 3 juli 2014, waarin de datum van inwerkingtreding van artikel 20 van de wet van 7 november 2011 en de

wijziging van het Wetboek van Stafvordering en de wet van 22 maart 1999 betreffende de procedure voor identificatie door middel van DNA-analyse in strafzaken wordt vastgelegd. België startte de uitwisseling van DNA-gegevens met Nederland op 29 juli 2014. De uitwisseling van DNA-gegevens met Frankrijk begon op 16 december 2014.

IMPLEMENTATIE IN BELGIË

In tegenstelling tot wat gebeurt op nationaal niveau, bestaat er geen Europese 'super' DB met daarin alle DNA-profielen van alle lidstaten. Elke lidstaat bewaart daarentegen haar eigen profielen in haar nationale databank, en stuurt deze uit ter vergelijking met de andere lidstaten. Hoe de geautomatiseerde uitwisseling van DNA-gegevens concreet gebeurt, is vastgelegd in de Europese raadsbesluiten 2008/615/JBZ en 2008/616/JBZ. Zo gebeurt de uitwisseling in twee opeenvolgende stappen.

In de eerste stap worden DNA-profielen automatisch uitgestuurd van het ene naar het andere land, en vice versa, zonder enige informatie betreffende de identiteit van de persoon die aan de oorsprong ligt van dat profiel of van het juridisch dossier. Het NICC is verantwoordelijk voor deze stap, die zelf nog is onderverdeeld in twee substappen, beschreven in artikel 3 en artikel 4.

De uitwisseling van DNA-gegevens tussen twee EU-lidstaten start zoals beschreven in artikel 4. Het bestaat uit het uitsturen van alle zuivere sporenprofielen genomen op plaats delicten, die bovendien niet-geïdentificeerd zijn aan een referentieprofiel van een persoon uit de eigen DNA-DB. Deze sporenprofielen worden vergeleken met alle sporen- en persoonsprofielen opgeslagen in de DNA-DB van een andere lidstaat. Deze andere lidstaat stuurt vervolgens zelf ook haar ongeïdentificeerde sporenprofielen uit, die dan vergeleken worden met de sporen- en persoonsprofielen opgeslagen in de DB van de lidstaat die het eerst uitstuurde. Op deze manier worden alle overeenkomsten tussen twee lidstaten op een symmetrische wijze gevonden.

Wat betekent dit concreet? België startte met het uitwisselen van DNA-gegevens met Nederland op 29 juli 2014. België stuurde al haar ongeïdentificeerde sporenprofielen naar Nederland, waar ze werden vergeleken met de Nederlandse ongeïdentificeerde sporen- en persoonsprofielen. Alle overeenkomsten tussen Belgische sporen en Nederlandse profielen (sporen en personen) werden op deze manier gevonden. Omgekeerd stuurde Nederland al de ongeïdentificeerde sporenprofielen in haar DB naar België, waar ze werden vergeleken met alle ongeïdentificeerde sporenprofielen en profielen van personen opgeslagen in de Belgische DNA-DB. Alle overeenkomsten werden op deze manier gevonden tussen België en Nederland en beide landen zien het resultaat van deze vergelijkingen (HIT) in hun DB. Als een sporenprofiel geen overeenkomst geeft met de DB van de lidstaat waarmee werd vergeleken, krijgt enkel de lidstaat die het sporenprofiel uitstuurde een notificatie van de afwezigheid van een hit (NO HIT) met dat betreffende profiel.

Na deze eerste uitwisseling, ook wel de massieve uitwisseling van DNA-gegevens genoemd, stuurt

De weg naar de internationale uitwisseling

elke lidstaat dagelijks al de nieuw opgeslagen DNA-profielen (niet-geïdentificeerde sporen en personen) naar de lidstaten waarmee ze op dat moment operationeel is. Dit type uitwisseling wordt beschreven in artikel 3. Deze dagelijkse uitwisselingen zorgen ervoor dat de lidstaten up-to-date blijven qua overeenkomsten tussen hun DNA-profielen.

Telkens een lidstaat start met de geautomatiseerde uitwisseling van DNA-gegevens met een nieuwe EU-lidstaat, moet er eerst een artikel 4 (massieve) uitwisseling gebeuren, die dan gevolgd wordt door artikel 3 (dagelijkse) uitwisselingen.

Wanneer een overeenkomst (HIT) gevonden wordt tussen DNA-profielen uit verschillende lidstaten, dient overgegaan te worden naar stap 2. Deze bestaat uit de uitwisseling tussen de betrokken EU-lidstaten, van de juridische en persoonlijke gegevens gelinkt aan de betreffende dossiers. Deze stap wordt niet door het NICC uitgevoerd. Indien een magistraat, na het ontvangen van een kennisgeving dat er een DNA-overeenkomst met het buitenland werd gevonden, bijkomende informatie wenst over deze overeenkomst dient hij een rechtshulpverzoek te richten aan de betrokken lidstaat.

DE EERSTE RESULTATEN VAN INTERNATIONALE VERGELIJKINGEN

Resultaten geautomatiseerde uitwisseling DNA-gegevens met Nederland – Stand van zaken op 10 december 2014

Sinds 29 juli 2014 werd er gestart met de uitwisseling van DNA-gegevens met Nederland. Na een eerste massieve uitwisseling van alle Prüm-profielen (profielen die kunnen uitgewisseld worden volgens de inclusieregels van de Europese raadsbesluiten) in de nacht van 29 op 30 juli, werden alle nieuwe Belgische sporen- en persoonsprofielen dagelijks ter vergelijking naar Nederland verstuurd en omgekeerd.

Hieronder wordt weergegeven hoeveel profielen werden vergeleken tussen de Belgische en Nederlandse DNA-DB tot 10 december 2014.

	België	Nederland
Niet-geïdentificeerde sporen	24186	39581
Verdachten	614	200644*
Veroordeelden	30465	
Totaal	55265	240225

* Totaal aantal profielen van personen (veroordeelden en verdachten samen) in de Nederlandse DB

Tabel 6: Aantal Prüm-profielen in de Belgische en Nederlandse DNA-DB op 10 december 2014.

De resultaten die de vergelijking van de Belgische en Nederlandse DNA-DB tot op 10 december 2014 opleverden, worden weergegeven in tabel 10.

Verwerkingsstatus	Aantal overeenkomsten
Onmiddellijk te rapporteren	1428
Bijkomende analyses nodig	258
Verificatie nodig	44
Niet te rapporteren	189
Totaal	1919

Tabel 7: Het aantal overeenkomsten die bekomen werden bij de vergelijking van Belgische en Nederlandse DNA-profielen van 29 juli 2014 tot 10 december 2014.

“Onmiddellijk te rapporteren” betekent dat de overeenkomst als statistisch significant beschouwd wordt en zonder bijkomende analyses of verificatie kan gerapporteerd worden.

“Bijkomende analyses nodig” betekent dat er eerst extra informatie nodig is om de overeenkomst als voldoende betrouwbaar te beschouwen. Dit geldt voor overeenkomsten op een laag aantal gemeenschappelijke genetische merkers, namelijk 7.

“Verificatie nodig” betekent dat er een discordantie is voor één van de gemeenschappelijke genetische merkers. Hierbij wordt aan de Belgische en/of Nederlandse DNA-laboratoria die de betreffende profielen aanleverden, gevraagd om de overeenkomst te verifiëren op basis van de ruwe data.

“Niet te rapporteren” betekent dat de overeenkomst niet als statistisch significant beschouwd wordt omdat het aantal gemeenschappelijke genetische merkers te laag is en de kans op vals-positieve overeenkomsten daardoor te groot is. Dit zijn de overeenkomsten op zes gemeenschappelijke merkers. Deze overeenkomsten worden noch door België, noch door Nederland gerapporteerd.

De 1428 overeenkomsten die onmiddellijk kunnen gerapporteerd worden, kunnen onderverdeeld worden naargelang het type van overeenkomst.

		Nederland		
		Spoor	Persoon	Totaal
België	Spoor	611	507	1118
	Verdachte	13	17	30
	Veroordeelde	116	164	280
	Totaal	740	688	

Tabel 8: De te rapporteren overeenkomsten per type.

Het is duidelijk dat de overeenkomsten met Belgische sporenprofielen de overgrote meerderheid van de totaal aantal bekomen overeenkomsten betreft (78%). In 45% van de gevallen kan een Belgisch tot dan toe niet-geïdentificeerd sporenprofiel gelinkt worden aan een referentieprofiel van een persoon opgeslagen in de Nederlandse DNA-DB.

Kwaliteit

Er werd reeds sinds vele jaren een kwaliteitsborgings-systeem ingevoerd binnen het NICC, meer bepaald bij het DNA-analyselaboratorium, en dit volgens de Europese norm ISO17025 die eigen is aan laboratoria die testen en kalibreren.

Ook de dienst DIS heeft zich binnen de operationele directie criminalistiek van het NICC al enkele jaren geëngageerd op het vlak van kwaliteitswaarborging, ondanks het feit dat er momenteel geen wettelijke verplichtingen worden opgelegd. Dit is in tegenstelling tot de DNA-analyselaboratoria die moeten geaccrediteerd zijn alvorens ze een erkenning kunnen krijgen vanuit de FOD Justitie.

Zo zijn er binnen de dienst DNA-DB tal van methodes, procedures en formulieren die de manier van werken beschrijven en als ondersteuning dienen voor nieuwe medewerkers. Ook dienen deze als middel om uniformiteit na te streven en het dagelijkse werk voor iedereen te structureren en te vereenvoudigen.

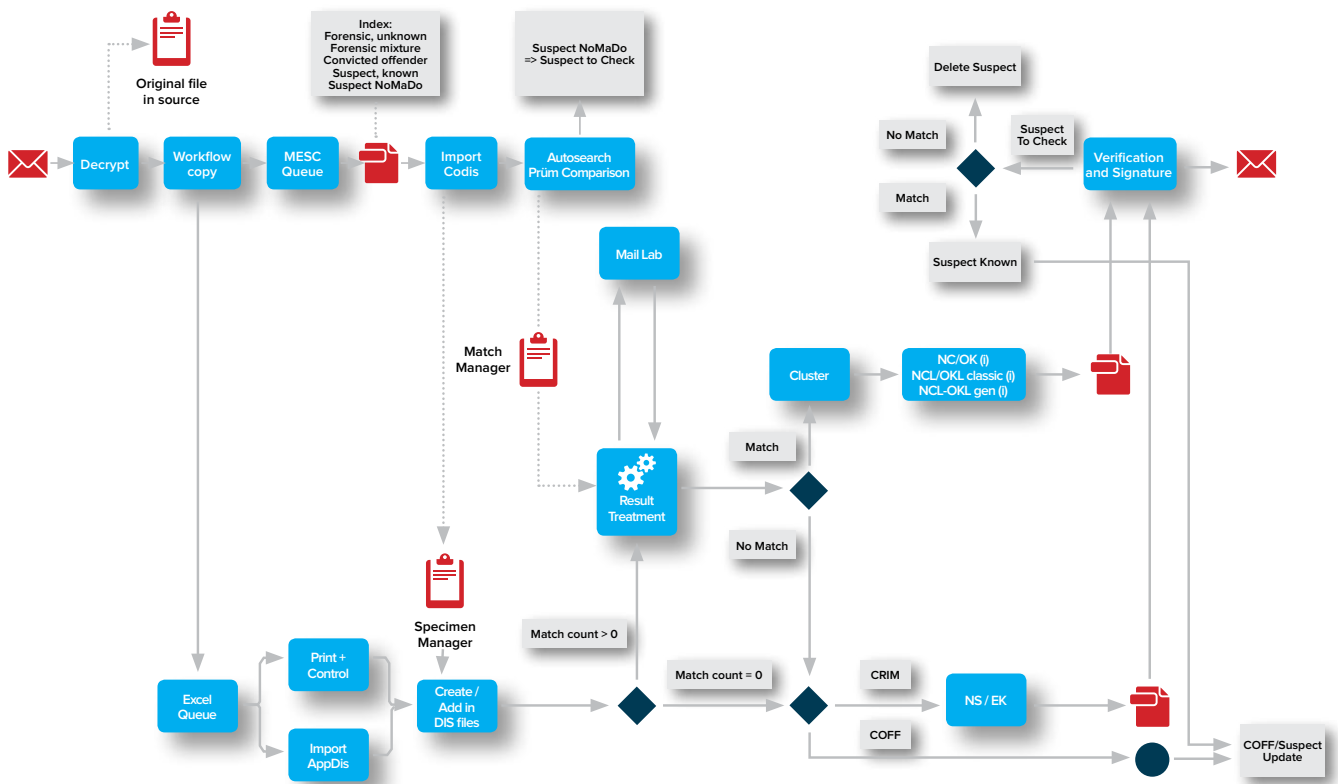
Op Europees niveau bestaat er momenteel nog geen enkele specifieke norm voor databanken. Er werd enkel een richtlijn opgesteld omtrent het beheer van DNA-DB, in het kader van de subgroep DNA-DB van het ENFSI (European Network of Forensic Science Institutes). Deze kan gebruikt worden als praktische gids voor een goede werking, die erkend is door de internationale gemeenschap van de DNA-DB.

In afwachting van een specifieke norm voor DB, momenteel in beraad op Europees niveau, streeft men ernaar om een certificering te bekomen volgens de norm ISO9001. Deze certificatie ISO9001 is een meer algemene norm, die ervoor zorgt dat de dienst die ze volgt al het reilen en zeilen van het proces goed controleert en de risico's evalueert.

Om dit te bereiken werd er in 2014 een eerste stap gerealiseerd in samenwerking met de kwaliteitsverantwoordelijke (RAQ) van het NICC. Er werd een weergave gemaakt van het activiteitenproces van DIS, tzt een diagram met de verschillende stappen vanaf het moment van ontvangst van gegevens van het DNA-laboratorium tot en met het verzenden van de kennisgevingen naar de magistraat, en dit voor de personen die betrokken zijn bij deze verschillende stappen (zie hieronder).

Vervolgens werd op basis van dit diagram een risicoanalyse verwezenlijkt en gezamenlijk geëvalueerd tijdens een vergadering met alle werknemers van de dienst DIS. Deze stap is belangrijk voor het beheersen (beheer en controle) van alle stappen van het proces, noodzakelijk voor de certificatie ISO9001.

In een volgende stap zal een kwaliteitshandboek opgesteld worden voor de dienst DIS, die tot op heden de enige dienst is van het NICC die een certificaat volgens de norm ISO9001 wil bekomen. In 2015 zal er ook een opvolgingsysteem voor klachten en non-conformiteiten bij DIS opgestart worden, eigen aan alle kwaliteitsborgingssystemen.

Figuur 6: Activiteitenproces van de dienst DIS

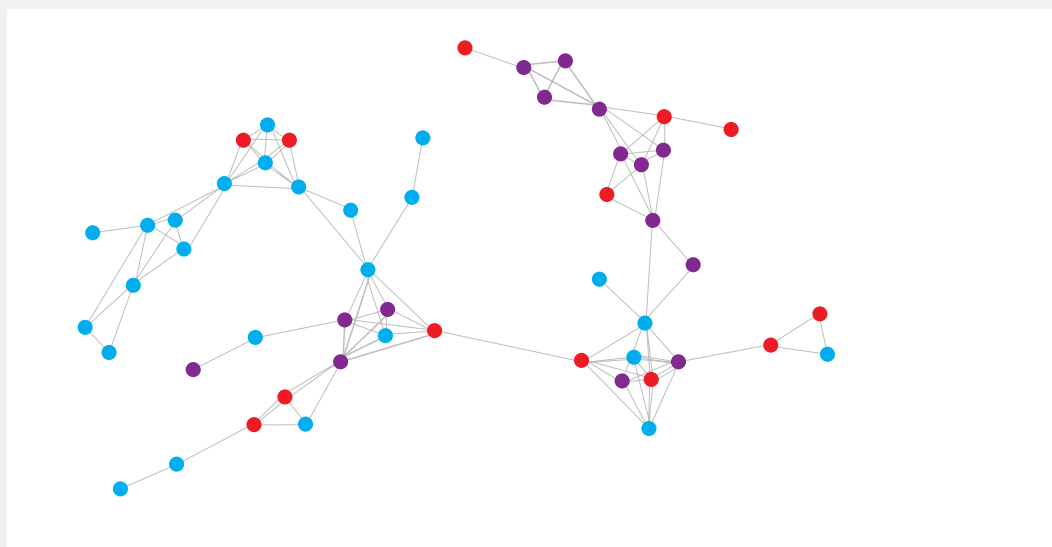
Projecten

NETWERKEN VAN DNA-PROFIELEN

Sinds hun oprichting in 2002 hebben de DNA-DB een groot aantal DNA-profielen verzameld (meer dan 60000 eind 2014). De DNA-DB worden daarom regelmatig geconsulteerd door de gerechtelijke autoriteiten om hun onderzoek vooruit te helpen. Het gebruik ervan werd vastgelegd door de wetgever (in de DNA-wet van 1999) en bestaat voornamelijk uit het linken van onbekende sporenprofielen aan DNA-profielen van geïdentificeerde individuen. Ook kunnen verschillende gerechtelijke dossiers met elkaar in verband gebracht worden wanneer sporen uit verschillende dossiers afkomstig zijn van dezelfde persoon. Maar er is nog een derde, zij het minder bekende, mogelijkheid om de DNA-DB te benutten. Wanneer daders die in dezelfde zaak hebben samengewerkt aan de hand van hun DNA-profiel met elkaar in verband worden gebracht, kunnen potentiële criminele netwerken geïdentificeerd worden.

In 2011 werd op de dienst DIS een computerprogramma ontwikkeld om deze netwerken op te sporen en hun statistische kenmerken te onderzoeken. Een artikel hieromtrent, getiteld “Exploring the potentials of the Belgian National DNA Database: How networks of genetic profiles can support criminal investigation”, werd aanvaard voor publicatie in het tijdschrift “Security Journal”.

Statistische analyse leert dat de DNA-DB meer dan 400 netwerken bevatten, die sterk verschillen in grootte, geografische spreiding en type delict. Dankzij de nieuwe DNA-wet van 2011 is het mogelijk om dergelijke netwerkanalyses uit te voeren en aan te bieden aan de gerechtelijke autoriteiten. De praktische manier om deze informatie te gebruiken is nog niet gekend, maar er werden reeds eerste contacten over gelegd met de autoriteiten.

Figuur 7 : Grafische weergave van een netwerk.

CONTAMINATIE

Van de plaats van misdaad tot het DNA-analyselaboratorium kunnen heel wat personen, rechtstreeks of onrechtstreeks, in aanraking komen met bewijsmateriaal. Denken we bijvoorbeeld aan hulpverleners, politiemensen, onderzoeksrechters, labo-technici, ...

Ondanks alle nodige voorzorgen kunnen deze personen hun DNA-materiaal achterlaten op bepaalde overtuigingsstukken en zo het betrokken bewijsmateriaal contamineren.

De kans op contaminatie is afhankelijk van de toegepaste methoden, de specifieke situatie, de uitvoerders en de contaminatiegevoeligheid van het type spoor. Door de toenemende gevoeligheid van de genetische analyses zijn minieme hoeveelheden DNA al voldoende om een DNA-profiel op te stellen en zo contaminaties te veroorzaken.

Zowel nationaal als internationaal zijn er voorbeelden van contaminatie te vinden. Een contaminatie kan bijvoorbeeld gebeuren door een persoon op de plaats van misdaad, bij het verpakken of tijdens het transport van de overtuigingsstukken naar de griffie of de deskundige, maar ook in het DNA-laboratorium waar het sporenmateriaal geanalyseerd wordt. Ook bij een fabrikant van labomateriaal kan de oorzaak gevonden worden van contaminatie; bijvoorbeeld een persoon die betrokken is in het productieproces van steriel materiaal dat gebruikt wordt voor staalname zoals wattenstaafjes.

Sporenmateriaal van deze “intervenanten” kan op die manier geanalyseerd worden. Dit brengt onnodige kosten met zich mee, en het DNA-profiel van de intervenant wordt onterecht opgeslagen in de DNA-DB “Criminalistiek”. Bijgevolg kan dit DNA-sporenprofiel gelinkt worden aan een zaak waar de persoon in kwestie niets mee te maken heeft. Deze “foute” resultaten geven de slachtoffers, die betrokken zijn bij de zaak, valse hoop en zetten de betrokken magistraten, soms wel jarenlang, op een verkeerd spoor. Het onderzoek loopt vast.

COFF DUPLICATE

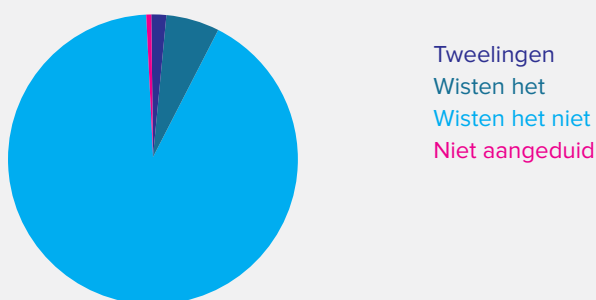
Om het gebruik van de DNA-DB “Veroordeelden” te rationaliseren werd gestart met het informeren van de magistraten over de dubbele opname (waarbij er minstens 2 stalen werden afgenomen van eenzelfde persoon). Bovendien werd hen gevraagd om, met behulp van een antwoordformulier, de reden aan te duiden voor de dubbele registratie. Hierbij werd er een eerste onderscheid gemaakt tussen:

- a. bewuste keuze voor dubbele opname,
- b. niet op de hoogte van een dubbele opname,
- c. identieke profielen die afkomstig zijn van een eeneiige tweeling, tzt verschillende personen hoewel een identiek DNA-profiel.

Projecten

Daarbovenop kon er voor de categorie “bewuste” keuze opgegeven worden of de dubbele opname een gevolg was van de politiek van het desbetreffende parket of dat het referentiestaal voor de nieuwe opname hergebruikt werd (bv. uit een ander dossier). Indien de magistraat zich niet bewust was van de dubbele opname, kon dit te wijten zijn aan een administratieve fout, gebrek aan communicatie en/of geen centralisatie voor de toekenning van de codes, of omdat het een alias betrof (tz eenzelfde persoon met verschillende identiteiten).

Tussen september 2010 en december 2014 werden er 589 dubbele registraties geteld in de DNA-DB “Veroordeelden”. Uit de antwoorden van de magistraten bleek dat zij in de overgrote meerderheid van de gevallen (>90%) niet op de hoogte waren van de dubbele registratie.

Figuur 8: Aantal antwoorden per categorie op de vraag of de magistraat op de hoogte was van de dubbele registratie.

Voor 60% was het niet-weten te wijten aan de decentralisatie voor het toekennen van de codes en/of gebrek aan communicatie tussen de parketten. In bijna 10% van de gevallen gaf de magistraat aan dat het een alias betrof.

Figuur 9: Aantal keer een bepaalde reden werd opgegeven voor het feit dat de magistraat zich niet bewust was van de dubbele registratie.

Bovendien zijn er 32 profielen van identieke tweelingen (tzt 16 tweelingparen) aanwezig in de DB. Eenzelfde profiel werd maximaal viermaal opgenomen (meervoudige registratie).

Op 1 januari 2014 werd de nationale cel bij het Federaal Parket opgericht. Deze heeft als taak het centraliseren van de toekenning van alle DNA-codes voor personen veroordeeld voor een misdrijf dat opgenomen is in de DNA-wetgeving. Op deze manier wordt er vermeden dat er meermaals een staal van eenzelfde persoon wordt afgenomen en geanalyseerd. Ook werd er voorzien dat de identiteit bij elke DNA-afname gecontroleerd wordt via vingerafdrukken.

OLD INTERNATIONAL

Op 29 juli 2014 is België gestart met de geautomatiseerde uitwisseling van DNA-profielen volgens het Verdrag van Prüm. Voorheen kon een vraag tot vergelijking met de Belgische DNA-DB uitsluitend gebeuren door middel van een specifiek internationaal rechtshulpverzoek (rogatoire commissie) aan de Belgische gerechtelijke autoriteiten.

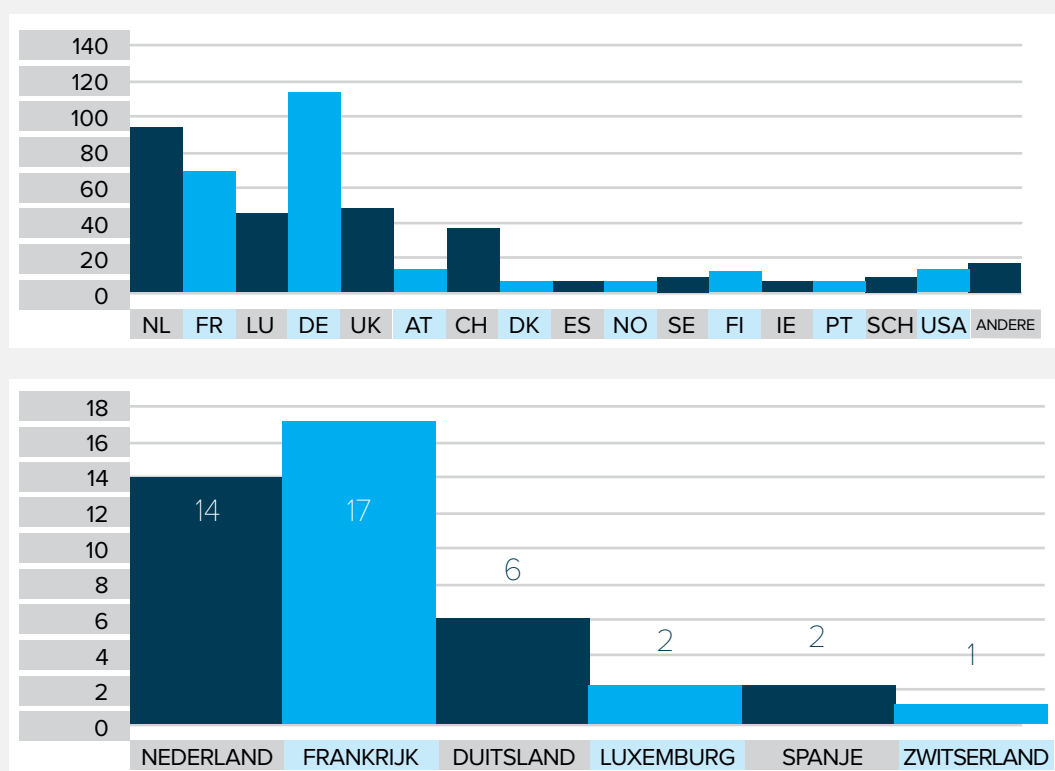
In dit project hebben we een overzicht gemaakt van alle aanvragen voor DNA-vergelijking die de dienst DIS ontvangen heeft in de periode van 2002 (oprichting van de DNA-DB in België) tot 31 december 2014. We hebben nagegaan uit welke landen en voor welk type misdrijven we deze aanvragen hebben ontvangen en of het om onbekende sporenprofielen, dan wel om verdachten of andere personen ging uit het buitenland. Daarnaast werd een grondige analyse van de aangetroffen overeenkomsten met de Belgische DNA-DB gemaakt. Met welke landen werd voornamelijk een overeenkomst gevonden en voor welke feiten? Hoeveel buitenlandse sporenprofielen konden aan de hand van de Belgische DNA-DB geïdentificeerd worden?

In de periode 2002-2014 werden in totaal 438 aanvragen tot vergelijking uit het buitenland verwerkt. Vaak kwamen meerdere profielen in een aanvraag voor, waardoor het reële aantal uitgevoerde vergelijkingen hoger ligt. De meeste aanvragen kwamen uit onze buurlanden: Duitsland, Nederland, Frankrijk en Luxemburg. Ook het Verenigd Koninkrijk en Zwitserland hebben echter regelmatig een verzoek ingediend. In 81% van de gevallen werden ongeïdentificeerde sporenprofielen ter vergelijking met de Belgische DB aangeboden, maar ook verdachtenprofielen (10%) en niet-geïdentificeerde stoffelijke resten (9%) werden vergeleken. Vaak betrof het ernstige geweldsdelicten, zoals seksuele misdrijven, moorden en overvallen met geweld. In 2012 hebben we tevens een 60-tal profielen van niet-geïdentificeerde stoffelijke resten ontvangen. De meeste aanvragen hebben ons via het federaal parket en het parket van Brussel bereikt.

Van deze 438 aanvragen werden in totaal 42 overeenkomsten met de Belgische DNA-DB genoteerd. Meestal betrof het profielen uit Nederland (14), Frankrijk (17) en Duitsland (6). De meeste overeenkomsten werden gevonden met buitenlandse sporenprofielen (32 profielen) en in 70% van de gevallen (22/32) leidde dit zelfs tot een identificatie door een match met een Belgisch persoonsprofiel. De misdrijven waarvoor we een overeenkomst in de Belgische DNA-DB hebben gevonden, waren meestal overvallen (16) en gewone diefstallen (11), maar we zagen ook 4 drugsdelicten, 1 moordzaak en 1 zaak met een stoffelijk overschot. In 9 andere gevallen werd het misdrijf niet nader gespecificeerd. Wanneer we naar de ermee overeenstemmende Belgische profielen kijken, dan merken we tevens dat deze

Projecten

voornamelijk werden opgesteld in het kader van dossiers voor diefstal (met braak en/of geweld) of bendevorming. Voor Nederland en Frankrijk werden de meeste overeenkomsten gevonden met profielen opgesteld in dossiers van het parket van Brussel.

Figuur 10 : Verdeling van het aantal aanvragen per land en het aantal overeenkomsten bekomen per land.

LEAN

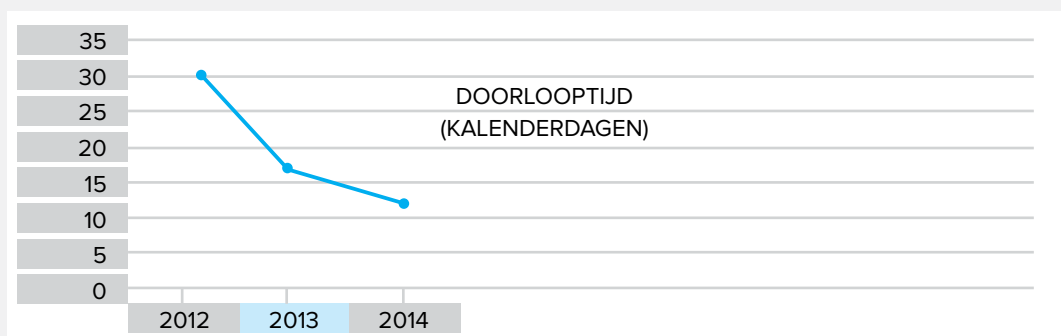
LEAN management is een managementfilosofie, waarbij de nadruk wordt gelegd op het procesmatig denken. Het doel is het optimaliseren van de klantenwaarde en het elimineren van verspillingen tijdens het (productie)proces. De nadruk wordt gelegd op het afleveren van het product volgens de behoeften van de klant: dit is volgens de afgesproken kwaliteit en kwantiteit en op het afgesproken tijdstip. Dit principe is ruim toepasbaar en kan gebruikt worden voor het optimaliseren van een (klassiek) productieproces maar ook van een dienstverlening. De meest voorkomende verspillingen, waarbij er uit het oogpunt van de klant gezien geen waarde aan het product wordt toegevoegd, zijn: 1. onnodig transporteren van in- en outputs, 2. aanleggen van voorraden, 3. onnodige beweging van mensen en middelen, 4. producten die wachten op de volgende behandeling in het proces, 5. overproductie, 6. oververwerking, 7. optreden van fouten en 8. verkeerd gebruik van tijd en competenties van mensen.

Met het vooruitzicht dat het invoeren van de nieuwe DNA-wet op 1 januari 2014 grote veranderingen

gen met zich zou meebrengen voor de werking van de dienst DIS (vooral de sterk ingekorte wettelijke termijn voor de verslaggeving van 3 maanden naar 15 kalenderdagen), onderwierpen we het activiteitenproces, van het toekomen van de gegevens tot het versturen van de kennisgeving, aan een LEAN-analyse. Op de eerste plaats werd het volledige proces uitgetekend aan de hand van een zwembanendiagram, waarbij de opeenvolgende activiteiten van het proces chronologisch werden weergegeven op één as en er op een tweede as werd aangeduid wie deze taak uitvoert (zie figuur 6). Vermits het halen van de wettelijke termijn de belangrijkste vereiste was voor de werking van de dienst DIS werd de totale doorlooptijd als parameter gebruikt. Uit de analyses bleek dat de tijd van het moment dat de gegevens op DIS toekwamen (profielen en vordering) tot het moment dat er een deskundigenverslag werd afgeleverd, in 2012 30 dagen (mediaan) bedroeg en in 2013 17 dagen (mediaan). Dit is meer dan de in de nieuwe DNA-wet vooropgestelde 15 kalenderdagen.

Bij grondigere analyse bleek dat oververwerking in het algemeen de belangrijkste verspillende factor was in het DIS-proces. Hiervoor werd een verbetervoorstel geformuleerd en uitgevoerd met betrekking tot de vereenvoudiging van de verslaggeving, zonder verlies aan inhoudelijke waarde voor de betrokken magistraat. Zo wordt er sinds 1 januari 2014 een (omstandige) kennisgeving opgesteld in plaats van een deskundigenrapport om de resultaten te communiceren. Het bijgevoegde clusterformulier werd sterk vereenvoudigd en wetenschappelijke opmerkingen worden niet meer weergegeven. Ook krijgt enkel de magistraat (of de lokale DNA-cel) van het nieuwe profiel een volledige omstandige kennisgeving en de erop betrekking hebbende cluster; de magistraten verantwoordelijk voor de oudere dossiers ontvangen enkel de geüpdate cluster via de lokale cel. Bijkomend werd ook geopteerd om alle briefwisseling recto verso en in zwart-wit af te drukken.

Na 9 maanden op deze manier gewerkt te hebben, maakten we een balans op en rekenden we opnieuw de totale doorlooptijd uit. Hieruit bleek dat het 12 dagen (mediaan) duurt voor een omstandige kennisgeving de deur uitgaat. Met deze eenvoudige LEAN-toepassing halen we nu vlot de huidige wettelijke termijn.

Figuur 11: Totale doorlooptijd vanaf het moment dat de profielen (en vordering tot 31 december 2013) toekomen op DIS tot het moment dat er een deskundigenverslag (vanaf 1 januari 2014: kennisgeving) wordt afgeleverd.

Projecten

PIES

Om de internationale uitwisseling van DNA-gegevens te kunnen implementeren, heeft het NICC in 2011 extra middelen gevraagd aan de Europese Commissie naar aanleiding van het ISEC-programma (gericht op de "Preventie en de bestrijding van criminaliteit").

In 2012 kreeg het NICC van de Commissie de kans om het project "PIES – The Prüm Implementation, Evaluation, and Strengthening of Forensic DNA Data Exchange" te coördineren en te financieren. Het project loopt 3 jaar (van 1 november 2012 tot 31 oktober 2015) en beschikt over een budget van ongeveer 1 miljoen euro.

Zoals de naam suggereert, beoogt het project de implementatie, de evaluatie en de versterking van de uitwisseling van DNA-gegevens volgens Prüm.

In samenwerking met verschillende internationale partners worden een aantal onderzoeksactiviteiten opgestart die deze drie doelstellingen moeten ondersteunen. Deze partners zijn Europol, Fichier National Automatisé des Empreintes Génétiques de la France (FNAEG), Nederlands Forensisch Instituut (NFI), Universiteit Leiden, Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR), Northumbria University en Sustainable Criminal Justice Solutions (SCJS).

In 2013 en 2014 was het NICC zeer actief op wetenschappelijk en logistiek vlak. Een overzicht:

- Het NICC nam in maart 2013 deel aan de organisatie van een workshop over de DNA-uitwisseling volgens Prüm bij Europol en het NFI.
- In april 2013 hield het NICC een workshop over de statistische interpretatie van DNA-overeenkomsten in samenwerking met het NFI. Ook werd het project PIES voorgesteld tijdens de 37e vergadering van de werkgroep van het "European Network of Forensic Institutes" (ENFSI) in Bratislava.
- In juli 2013 nam het NICC deel aan een workshop in Northumbria University (Newcastle, Verenigd Koninkrijk) met als thema "Public Policies Issues arising from the Exchange of DNA data under Prüm: initial consideration of key issues".
- In november 2013 werd het artikel "Les banques nationales de données génétiques en Belgique. Un premier bilan de 10 ans d'activité" gepubliceerd in de "Revue de Droit Pénal et de Criminologie" (RDPC).
- In juni 2014 organiseerde het NICC een Prüm-workshop van twee dagen in Brussel, die meer dan honderd mensen uit verschillende Europese landen verzamelde (<http://nicc.fgov.be/PIES-2014>).
- In 2015 zal een slotconferentie worden gehouden over de vruchten die deze internationale forensische samenwerking heeft afgeworpen. Hier zullen ook de wetenschappelijke publicaties voorgesteld en ingediend worden die dit enorme project heeft opgeleverd.

Het team van de DNA-databanken

Tot de missie van de DNA-DB behoort een antwoord formuleren op de vragen van gerechtelijke autoriteiten, de opvolging verzekeren van de gegevens die verstrekt worden door de DNA-analyselaboratoria die de DNA-profielen opstellen, de vergelijkingen uitvoeren van deze profielen en de resultaten van deze vergelijkingen mee te delen aan de gerechtelijke autoriteiten. De opvolging van dit alles vereist de realisatie van verschillende taken die uitgevoerd worden door drie personeelscategorieën*.

De eerste categorie bestaat uit informatici die belast zijn met het ontwerpen en het ontwikkelen van een computerprogramma voor het administratief beheer (administratieve DB), alsook met het onderhoud van het computermateriaal. Tot deze groep behoren zowel eigen NICC-personeelsleden als externe consultants. Alleen de informatici binnen de dienst DNA-DB worden in rekening genomen.

De tweede categorie omhelst het administratief personeel dat in het bezit is van verschillende specialisatiegraden en instaat voor de ontvangst van de dossiers (aanvragen van magistraten), de registratie van de administratieve dossiergegevens, de ontvangst van de DNA-gegevens en de voorbereiding van de briefwisseling.

Tot de derde categorie behoren de deskundigen of de gemachtigden van de DNA-databank-beheerder die de registratie en de vergelijking van de DNA-profielen verzekeren, alsook de interpretatie van de resultaten, de verificatie van de opgestelde briefwisseling, de algemene opvolging van de dossiers en de opvolging van de kwaliteitscontrole.

* Om het eenvoudig te houden werden bepaalde personen die bijdragen tot de functionering van de dienst niet in rekening genomen. Binnen het NICC zijn er inderdaad personeelsleden van de ondersteunende diensten die onontbeerlijk zijn voor de functionering van de dienst DIS. Daarnaast zijn er ook onderzoekers in de criminologie die projecten ontwikkelen met betrekking tot de evolutie van de DNA-DB of de vooruitzichten van de nieuwe wetgeving. Al deze personen worden niet meegeteld.

Tabel 9 geeft een overzicht van het personeel van de dienst DIS sinds zijn bestaan. Merk op dat, voor het geheel van het personeel, het aantal voltijdsequivalenten gestegen is van 2 (in 2002) tot 13 (in 2014), wat neerkomt op een stijging met een factor 6,5. Belangrijk om te vermelden is ook dat voor ieder nieuw personeelslid een opleiding verzekerd moet worden. Voor de opvolging op het niveau van de informatica werd er tussen 2004 en 2007 intern personeel in dienst genomen; vanaf 2007 wordt deze dienst verzekerd door externe consultants.

JAAR	Administratief	Deskundige	Informaticus	TOTAAL
2002	1	1	0	2
2003	1,67	1,67	0	3,34
2004	2,46	2,17	0,17	4,8
2005	2,04	3	1	6,04
2006	1,25	2,88	1	5,13
2007	2,21	2,67	0,92	5,8
2008	3,08	2,8	0	5,88
2009	4,25	4,42	0	8,67
2010	6,83	5	0	11,83
2011	6,4	4,65	0	11,05
2012	6,4	4,3	0	10,7
2013	5,9	6,7	0	12,6
2014	5,9	7,1	0	13

Tabel 9 : Voltijdse equivalenten in de dienst DIS per jaar en per personeelscategorie.

Opmerking : Deze cijfers zijn gebaseerd op de gegevens van de dienst DIS en van de ondersteunende dienst van het NICC.

DE TOEKOMST EN DE DOELSTELLINGEN VOOR 2015

Het jaar 2014 was een keerpunt voor de DNA-DB met het implementeren van de nieuwe wetgeving.

In 2015 wensen wij onze werkprocedures te stabiliseren, al de aanvragen binnen de 15 kalenderdagen te blijven behandelen en bepaalde stappen in het proces te informatiseren.

Wij zullen ook de internationale uitwisseling met Nederland en Frankrijk verderzetten.

Tevens zullen wij een dossier voor accreditatie tot de norm ISO9001 indienen aangezien de kwaliteit van ons werk zeer belangrijk is.

OPLEIDING MET BETREKKING TOT DE NIEUWE DNA-WET EN DE DNA-DB

Er worden door de DNA-DB opleidingen en bezoeken georganiseerd voor magistraten, politiediensten, lokale DNA-cellen en andere mogelijke geïnteresseerden om zo de overgang tot de nieuwe manier van functioneren, die eigen is aan de implementatie van de nieuwe wet, gemakkelijker te laten verlopen.

Specifieke opleidingen kunnen aangevraagd worden aan het NICC via nicc-incc@just.fgov.be.

Praktische info

Beheerder van de DNA-DB

VANVOOREN Vanessa +32 2 243 46 48 vanessa.vanvooren@just.fgov.be

Algemeen e-mailadres nationaal

NICC-DIS@just.fgov.be

Algemeen e-mailadres internationaal

dnadbint.be@just.fgov.be

Fax

+32 2 223 30 98

Administratief adres: Vilvoordsesteenweg 100 - 1120 Brussel

REFERENTIES

Onze activiteiten konden genieten van een financiële ondersteuning door het Programma ter Preventie en Strijd tegen de Misdaad van de algemene directie van binnenlandse zaken van de Europese Commissie via het PIES-project "The Prüm Implementation, Evaluation, and Strengthening of Forensic DNA Data Exchange", Projectnummer HOME/2011/ISEC/AG/PRUM/4000002150. Conventienummer 30-CE-0498536/00-03. De enige verantwoordelijkheid berust bij de auteurs. De Commissie is niet verantwoordelijk voor om het even welk gebruik dat gemaakt wordt van de informatie weergegeven in dit document.

Verantwoordelijke uitgever : Jan De Kinder

Fotografie : Lisa Van Damme

Realisatie : See

Overname uit dit verslag is alleen geoorloofd
na schriftelijk akkoord van de uitgever

© 2015

Vilvoordsesteenweg 100

1120 Brussel

tel +32 2 240 05 00

fax +32 2 241 61 05

mail nicc-incc@just.fgov.be

[www. nicc.fgov.be](http://www.nicc.fgov.be)